

РЪДИАРД КИПЛИНГ НАЙ-ХУБАВАТА ИСТОРИЯ НА СВЕТА

Превод от английски: Надежда Розова, 2017

chitanka.info

*Славните дни лежат навеки
със стария свят в незнаен гроб.
Във Вавилон корона носех,
а ти беше покръстен роб.*

У. Е.

Хенли

Той се казваше Чарли Миърс; беше единствен син на майка си, която беше вдовица и живееше в Северен Лондон, и всеки ден пътуваше до града, където работеше в банка. Беше на двайсет години и преливаше от мечти. Запознах се с него в една билиардна зала, където служителят, който записваше резултата, го наричаше по малко име, а той пък наричаше него Мишената. Чарли ми обясни малко нервно, че дошъл тук само да погледа, и тъй като само да гледаш игра, която изисква сърчност, не е занимателно за един млад човек, аз предложих на Чарли да се прибира при майка си.

Това беше първата стъпка към нашето по-сериозно познанство. Понякога той се отбиваше у дома вечер, вместо да обикаля Лондон с колегите си чиновници, и не след дълго започна да ми разказва за себе си, както правят младите хора, и ми довери амбициите си, до една литературни. Искаше да заслужи безсмъртна слава най-вече със стиховете си, макар че нямаше нищо против да продава разкази за любов и смърт на евтини списанийца. От мен се искаше да седя кротко и да слушам, докато Чарли ми чете произведенията си от стотина стиха и обемисти части от пиеси, които несъмнено щяха да разтърсят света. Наградата ми за това беше неговото безусловно доверие, а признанията и тревогите на един млад мъж са толкова свещени, колкото и на всяка девойка. Чарли никога не се беше влюбвал, обаче копнееше да го стори при първия сгоден случай; вярваше във всичко добро и благородно, но в същото време кой знае защо се стареше да ми внуши, че прекрасно съзнава какво място му се полага в този свят като банков чиновник с двайсет и пет шилинга седмична заплата. Римуваше „гургулица“ с „върволица“ и „дюли“ с „юли“ и дълбоко

вярваше, че на него първи му хрумва подобна оригиналност. Дългите и тромави пропуски в пиесите си запълваше с недомислени извинения и описания и устремно продължаваше напред, защото виждаше намеренията си толкова ясно, все едно са вече осъществени. Накрая се обръщаше към мен в очакване на аплодисментите.

Допускам, че майка му не насърчаваше неговите стремежи, и знам, че за писалище у дома му служеше мивката. Довери ми това почти в началото на нашето познанство, докато опустошаваше лавиците ми с книги и малко преди да ме помоли да казвам само истината относно шансовете му да напише „велико произведение“. Сигурно съм прекалил с насърченията, защото една вечер той пристигна у дома с пламнал от вълнение поглед и задъхано попита:

— Имаш ли нещо против да остана тук и да пиша цяла вечер? Няма да ти преча, обещавам. При майка ми няма къде да творя.

— Какъв е проблемът? — попитах, макар прекрасно да знаех какъв е.

— Хрумна ми една идея, която ще се превърне в най-хубавата история, която съм писал. Моля те, позволи ми да я напиша тук. Какво хрумване само!

Как да устоя на тази молба! Настаних го на една маса, а той дори без да ми благодари, тутакси се захвана на работа. Писалката половин час дращи по листа без прекъсване. После Чарли въздъхна и започна да подръпва косата си. Дращенето на перото се забави, после Чарли взе да задрасква по-често и накрая спря да пише. Най-хубавата история на света нещо не се получаваше.

— Сега ми се струва ужасна глупост — печално призна той. — А докато я обмислях, ми харесваше. Какво не е наред?

Не исках да го обезсърчавам, като му кажа истината, затова отвърнах:

— Може би не си в настроение да пишеш.

— Напротив, обаче като погледна това... Пфу!

— Прочети ми какво си написал — подканих го.

Прочете ми го и то се оказа смайващо лошо, а Чарли поспираше на най-високопарните изречения в очакване на поне мъничко одобрение, защото се гордееше с тези изречения, както и очаквах.

— Трябва да се посбие — предложих предпазливо.

— Мразя да съкращавам произведенията си. Според мен оттук не може да се махне и една дума, без да се развали смисълът. Прочетено на глас звучи по-добре, отколкото докато го пишех.

— Чарли, ти страдаш от тревожна болест, поразила много хора. Остави написаното настрана и го преработи след седмица.

— Искам да го направя веднага. Какво мислиш?

— Как да отсъдя по недовършен разказ? Кажи ми историята, която си намислил.

Чарли ми я разказа и думите му съдържаха всичко, което литературното му неумение не му позволяваше да изрази върху листа. Погледнах го, чудейки се дали е възможно да не съзнава оригиналността, въздействието на хрумването си. Идеята определено беше една на милион. Хората са пъчели гордо гърди заради хрумвания, които не са и една десета толкова превъзходни и приложими. Чарли обаче продължаваше да дудне блажено, прекъсваше потока на бистрата фантазия с отвратителни изречения, които предлагаше да използва. Изслушах всичко до края. Погрешно би било да оставя тази идея в неумелите му ръце, след като бях способен да направя толкова много с нея. Не всичко възможно, но, о, толкова много!

— Какво мислиш? — попита той накрая. — Мисля да я озаглавя „Историята на един кораб“.

— Според мен идеята е много хубава, но няма да можеш да я обработиш напълно. Обаче аз...

— На теб ще ти бъде ли от полза? Искаш ли да я вземеш? За мен ще бъде гордост — каза Чарли тутакси.

Малко неща на света са по-приятни от непритворното, разпалено, невъздържано и открито възхищение на един младеж. Дори жена, която сляпо обожава един мъж, няма да тръгне да го следва като сянка, да наклони бонето си под същия ъгъл като неговата шапка или да изпъстри речта си с думите, които той обича. Чарли правеше всичко това. И все пак трябваше да спася съвестта си, преди да обладая съзнанието на Чарли.

— Хайде да сключим споразумение. Аз ще ти дам петарка за идеята — предложих.

Чарли тутакси влезе в кожата на банков чиновник.

— О, не е възможно. Нали разбираш, между двама приятели, ако ми позволиш да те наричам така, и като светски човек, не бих могъл да

го направя. Вземи идеята, ако ще ти е от полза. Имам още много.

И наистина имаше — никой не го знаеше по-добре от мен — но всички бяха идеи на други хора.

— Гледай на това като на делова сделка — отвърнах. — С пет лири можеш да си купиш много стихосбирки. Бизнесът си е бизнес, уверявам те, че не бих предложил тази цена, ако не...

— О, след като го представяш така — каза Чарли, видимо развълнуван от мисълта за книгите.

Скрепихме сделката със споразумение, че той трябва от време на време да споделя с мен всички идеи, които му хрумват, в замяна на което ще разполага с маса, на която да пише, и безспорното право да излива връз мен всичките си стихотворения и откъси от стихотворения.

— А сега ми обясни как ти хрумна тази идея.

— Ами от само себе си — ококори се леко Чарли.

— Да, но ти ми разказа доста за героя, сигурно си чел някъде нещо за него.

— Нямам време за четене, освен докато съм с теб тук, а в неделя по цял ден съм на колелото или край реката. С героя всичко е наред, нали?

— Разкажи ми отново, за да разбера по-ясно. Казваш, че героят ти станал пират. Как е живял?

— На долната палуба на кораба, за който ти разказвах.

— Какъв кораб?

— От онези с гребла, морската вода пръска през отворите за греблата и мъжете гребат, затънали до колене. Има пейка между двете редици гребла, а един надзирател с бич крачи напред-назад покрай пейката и подканя моряците да работят.

— Откъде знаеш това?

— Така е в разказа. Над главите им има въже, повесено от горната палуба, за което надзирателят се хваща, когато корабът се клати. Нали помниш как веднъж, когато надзирателят изпусна въжето и падна сред гребците, героят се засмя и си изпроси бича. Разбира се, героят е прикован към греблото.

— Как е прикован?

— С желязна скоба през кръста, закрепена за пейката, на която седи, и с нещо като белезници на лявата китка, които го привързват

към греблото. Той е на долната палуба, където изпращат най-лошите и където светлина прониква само през отворите за веслата и лъковете. Представяш ли си как слънцето се процежда между дръжката на греблото и отвора и подскача с движението на кораба?

— Да, но не си представям, че ти си си го представил.

— А как иначе? Слушай ме сега. Слушай нататък. Дългите гребла на горната палуба се управляват от четирима мъже на всяка пейка, долните — от трима, а най-долните — от двама. Не забравяй, че на най-долната палуба е много тъмно и там всички мъже полудяват. Когато на тази палуба някой умре на греблото, не го изхвърлят през борда, а го насичат в оковите и го изхвърлят на парчета през отвора за греблото.

— Но защо? — изумих се аз колкото на информацията, толкова и на тона, с който ми беше подхвърлена.

— За да си спестят главоболията и да плашат другите. Нужни са двама надзиратели, за да отнесат нечие тяло на горната палуба, а ако гребците на долната палуба бъдат оставени сами, те ще престанат да гребат и ще се опитат да повдигнат пейките, като се изправят едновременно заедно с веригите си.

— Имаш много развитено въображение. Къде си чел за галерите и за робите на тях?

— Не помня да съм чел някъде. Гребла малко, когато ми се удаде възможност. Но ако ми препоръчаш, мога да прочета нещо.

Малко след това той отиде при книжарите, а аз се зачудих как е възможно един двайсетгодишен банков чиновник да ми разкаже с такива смайващи подробности, поднесени с абсолютна сигурност, този разказ за невероятно и кърваво приключение, бунт, пиратство и смърт в непознати морета. Той принуди героя си да преживее метеж против надзирателите, да поеме командването на свой собствен кораб и накрая да основе царство на остров „някъде наред морето, нали разбираш“, а после, преодолел от нищожните пет лири, отиде да купува други хрумвания на други хора, с надеждата да го научат как да пише. За мен оставаше утехата, че законно съм си купил това хрумване, и мислех, че ще мога да направя нещо с него.

Следващия път Чарли дойде при мен пиан — здравата опиянен от многобройни поети, които едва сега откриваше. Зениците му бяха

разширени, думите му се лееха като буен поток и се беше обгърнал с цитати, както просяк би се загърнал с мантията на император.

— Не е ли прекрасно? Не е ли възхитително? — провикна се той след небрежно подметнати поздрави. — Слушай:

*Искаш ли, кормчията попита,
да видиш тайните на дълбините?
Само храбрите, опълчили се на водите,
загадката им да прозрат успяват.*

— „Само храбрите, опълчили се на водите, загадката им да прозрат успяват“, повтори той двайсет пъти, крачейки из стаята, напълно забравил за мен. — Но и аз го разбирам — каза Чарли по-скоро на себе си. — Не знам как да ти благодаря за тези пет лири. Чуй и това:

*Помня пристани почернели,
приливи необуздани,
примамливи галери,
брадати испански капитани
и магията на вълните,
щом бурята по равноденствие
Атлантика връхлита.*

Аз не съм презрял никакви опасности, но имам чувството, че съм преживял всичко това.

— Изглежда, наистина разбираш морето. Виждал ли си го някога?

— Като малък веднъж съм ходил в Брайтън, обаче преди да дойдем в Лондон, живеехме в Ковънтри. Никога не съм го виждал. „Когато връхлети над Атлантика на равноденствието мощният вихър“, изрецитира той и ме тупна по рамото, за да изрази овладялата го страст. — Когато връхлети бурята — продължи той, — мисля, че всички гребла на кораба, за който ти разказвах, ще се счупят, а

ключовете на греблата ще отхвърчат и ще размажат гърдите на гребците. Между другото, ти направи ли нещо с онова мое хрумване?

— Не. Чаках да ми разкажеш още малко. Каж ми откъде си толкова добре осведомен за оборудването на кораба? Та ти не разбираш нищо от кораби!

— Не знаех, докато не започнах да пиша за него. Снощи размишлявах над това в леглото, след като ти ми даде да прочета „Островът на съкровищата“, и измислих цял куп нови неща, които да включа в историята.

— Какви неща?

— За храната на моряците, за прогнилите смокини и почернелия боб, за виното в меха, който си предават между пейките.

— Толкова отдавна ли е построен корабът?

— Колко отдавна? Не знам дали е отдавна, или не. Това е просто хрумване, но понякога ми се струва толкова истинско, все едно е реално. Неприятно ли ти е да говоря за това?

— Ни най-малко. Измислил ли си още нещо?

— Да, но е глупаво — поизчерви се Чарли.

— Няма значение, разкажи ми.

— Ами, мислех си за историята и след малко станах от леглото и записах на един лист нещата, които може да се очаква мъжете да издълбаят върху греблата с ръбовете на оковите си. Струва ми се, че така историята става по-достоверна. Поне за мен е реална, разбираш ли?

— Носиш ли листчето?

— Да, но какъв смисъл има да ти го показвам? Само драсканици. Въпреки това може да поискаме да ги възпроизведат на заглавната страница на книгата.

— Ще се погрижа за подробностите. Покажи ми какво са написали твоите хора.

Той извади от джоба си лист от тетрадка с един-единствен ред драскулки и аз старателно го прибрах.

— Какво би трябвало да означават на английски? — попитах.

— О, не знам. Може би „смъртно съм изморен“. Страшни глупости — повтори Чарли, — но всички мъже на кораба ми се струват напълно реални. Моля те, направи нещо с хрумването ми скоро, бих искал да го видя написано и отпечатано.

- Нали каза, че трябва да напишем дълга книга?
- Ами напиши я. Трябва просто да седнеш и да я напишеш.
- Дай ми малко време. Имаш ли още хрумвания?
- В момента не. Чета книгите, които купих. Прекрасни са.

Когато той си тръгна, се възрях в листчето с надписа. После внимателно обхванах главата си с ръце, за да се уверя, че няма да се откачи или да падне. И след това... сякаш почти веднага, след като излязох от квартирата си, поведох спор с полицаия пред врата с надпис „Частно помещение“ в коридора на Британския музей. Единствената ми молба, при това отправена колкото може по-учтиво, беше за среща със специалиста по Гръцка античност. Полицаят не знаеше нищо, запознат беше само с разпоредбите на музея, затова се наложи да обиколя всички сгради и канцеларии зад портата. Възрастен господин прекъсна обяда си и сложи край на моите дирения, стиснал листчето с палеца и показалеца си и с презрително сумтене.

— Какво означава това? Хмм... Доколкото мога да преценя, е опит да се пише на изключително неправилен гръцки от страна на... — тук той настойчиво впери в мен гневния си поглед — ... на крайно необразован човек.

Бавно прочете от листчето: „Полок, Еркман, Таухниц, Хеникер“^[60] — четири познати имена.

— Бихте ли ми казали какво гласи текстът, чийто изопачен вариант са тези имена? — попитах. — В най-общи линии.

— „Неведнъж тази работа изсмуква силите ми.“ Това е значението. — Върна ми листчето и аз избягах дори без да му благодаря, да му дам обяснение или да се извиня.

Трябва да бъда извинен за пропуските си. На мен се беше паднал шансът да напиша най-хубавата история на света, не каква да е, а разказ от името на роб от гръцка галера. Нищо чудно, че фантазиите на Чарли му се струваха действителност. Орисниците, които много внимават да затварят вратите зад гърба ни след всеки следващ живот, в този случай бяха проявили небрежност и Чарли беше надникнал, макар да не го съзнаваше, там, където никой човек не е допускан да наднича напълно осъзнато, откакто свят светува. И отгоре на всичко младежът изобщо не подозираше какво знание ми е продал за пет лири и щеше да продължи да тъне в неведение, защото банковите чиновници не разбират метампсихозата, а обучението по търговски

дисциплини обикновено не включва гръцки. Той щеше да ме снабди — подрипвах весело сред безмълвните египетски божества и се смеех на очуканите им физиономии — с материал да направя разказа си достоверен — толкова достоверен, че тъкмо затова никой няма да му повярва и ще го сметнат за нагла и скалъпена измишльотина. Аз и само аз държах в ръка това бижу, за да бъде шлифовано. Затова отново затанцувах сред египетските божества, докато един полицаи не ме забележа и не се отправи към мен.

Сега остана само да насърчавам Чарли да говори, което не беше никак трудно. Бях забравил обаче проклетите стихосбирки. Той идваше при мен отново и отново, безполезен като претоварен фонограф — дърдореше за Байрон, Шели и Кийтс. Сега вече, когато знаех какво е било момчето в свой предишен живот и обзет от отчаяно желание да не изпусна и една думичка от брътвежите му, не можех да крия от него своето уважение и интерес. Той погрешно прие и двете като уважение към сегашната му душа на Чарли Миърс, за когото животът беше такава новост, каквато е бил за Адам, и като интерес към четивата му. Поставяше търпението ми на изпитание, като ми рецитираше поезия — не своя, а на други хора. Искаше ми се всички английски поети да бъдат заличени от съзнанието на човечеството. Проклинах най-прославените бардове, задето са отвлекли Чарли от пътя на непосредственото повествование и ще го накарат да им подражава, обаче преглъщах раздражението, докато отmine първият поток на въодушевлението и момчето се върне към сънищата си.

— Какъв смисъл има аз да ти разказвам, след като тези хора са написали ангелски четива? — изръмжа той една вечер. — Защо не напишеш нещо като тях?

— Не си напълно справедлив към мен — казах, едва успявайки да се сдържа.

— Нали ти дадох историята — кратко отговори той и отново потъна в „Лара“^[61].

— Но аз искам подробностите!

— Нещата, които си измислям за онзи проклет кораб, който ти наричаш галера, ли? Това е много лесно. Можеш и сам да си ги измислиш. Увеличи малко пламъка, искам да чета.

Можех да строша стъклото на газената лампа в главата му заради смайващата му глупост. Разбира се, че можех и сам да си измислям

неща, ако знаех онова, което знаеше Чарли. Обаче тъй като вратите зад мен бяха затворени, можех само да чакам младежкото му удоволствие и настървение да го поддържат в добро разположение на духа. Минутка невнимание можеше да погуби безценно откровение: от време на време той все пак оставяше книгата настрана — държеше стихосбирките в моята стая, защото, когато ги видяла, майка му се шокирала от такова пилеене на пари — и подемаше своите морски сънища. И аз отново проклинах всички английски поети. Податливият ум на банковия чиновник беше натоварен, обагрен и разкривен от онова, което четеше, и в резултат разказът му представляваше какофония от различни гласове, подобна на шума от градски телефон в натоварената част на деня.

Говореше за галерата — за собствената си галера, каквато я знаеше — но съпровождаше разказа с примери от „Абидоската невеста“. Обрисуваше преживяванията на героя си с цитати от „Корсар“ и включваше отчайващи морализаторски размисли от „Каин“ и „Манфред“, като очакваше да ги използвам всичките. Едва когато ставаше дума за Лонгфелоу, у него се сблъскваха противоречиви влияния и аз знаех, че Чарли говори истината такава, каквато я помни.

— Какво мислиш за това? — попитах една вечер веднага щом разбрах в каква среда паметта му работи по-добре, и преди да успее да ми отговори, му прочетох почти цялата „Сага за цар Олаф“^[62].

Чарли слушаше със зяпнала уста и поруменели бузи и барабанеше по гърба на канапето, където се беше излегнал, докато не стигнах до „Песента на Айнар Тамберскелвер“ и до следните стихове:

*Айнар стрелата си свали
от разхлабената тетива
и рече: „Под твоята ръка,
кралю, Норвегия се разломи“.*

Той ахна, заплепен от прелестното звучене.

— Това не е ли малко по-хубаво от Байрон? — попитах.

— По-хубаво е! И е вярно! Откъде би могъл да знае?

Върнах се назад и повторих:

*Какво е туй? — удиви се Олаф,
изправен зад руля. —
Сякаш корабни греди
се разбиват с трясък в скали.*

— Откъде би могъл да познава грохота на кораба, как веслата се измъкват и с едно ззт се плъзгат по борда. Ето, онази нощ... Но, моля те, върни се и прочети отново „Островът на писъците“.

— Не, изморен съм. Хайде да поговорим. Какво се случи онази нощ?

— Сънувах нещо ужасно за нашата галера. Сънувах, че е била потопена по време на сражение. Разбираш ли, влязохме в пристанището заедно с друг кораб. Водата беше съвършено неподвижна — освен там, където я докосвах веслата ни. Знаеш ли къде винаги седя в галерата? — Отначало Чарли говореше неуверено, боеше се като всеки англичанин да не стане обект на присмех.

— Не, това е новост за мен — отвърнах аз и усетих как сърцето ми започва учестено да бие.

— На четвъртото гребло от носа, от дясната страна на горната палуба. На това гребло бяхме четирима, всичките оковани. Помня, че наблюдавах водата и се опитвах да сваля белезниците си, преди да започне сражението. После се приближихме към другия кораб и всичките им бойци наскачаха по нашия фалшборд, пейката ми се счупи, трима ми се нахвърлиха и ме приковаха към пода, а голямото гребло изхвърча и се стовари върху гърбовете ни.

— И?

Очите на Чарли блестяха оживено. Взираше се в стената зад стола ми.

— Не разбирам как се сражавахме. Мъжете ми се нахвърлиха, аз останах проснат долу. После нашите гребци отляво — вързани за греблата си, както знаеш — започнаха да крещят и загребах с веслата назад. Чувах как кипи водата, завъртяхме се като майски бръмбар и аз знаех, както си лежах, че една галера се приближава към нас и ще забие нос от лявата ни страна. Само да вдигна глава, и щях да зърна как връхлита върху фалшборда ни. Опитвахме се да посрещнем удара нос в нос, но беше твърде късно. Можахме само да се завъртим

мъничко, защото галерата отдясно се беше долепила до нас и пречеше на движението ни. И тогава — бум! Разнесе се трясък! Греблата ни отляво започнаха да се трошат, когато другата галера, онази, която се движеше, вряза носа си сред тях. После греблата от дясната галера пронизаха дъсчената обшивка на палубата, а едно от тях изхвърча във въздуха и се приземи съвсем близо до главата ми.

— Как се случи това?

— Носът на движещата се галера запокити веслата обратно през отворите и на мен ми се струваше, че шумът и трясъкът на долните палуби няма да има край. После носът на другата галера стигна почти до средата на нашия кораб, ние се килнахме странично, моряците от дясната галера откачиха куките и въжетата си и започнаха да хвърлят разни неща върху нашите горни палуби — стрели, вряща смола или нещо подобно, което пареше, а ние се издигахме все по-нагоре от лявата страна, докато дясната потъваше. Извъртях глава и видях как водата застива неподвижно на едно ниво с фалшборда, но после го заля и се стовари върху всички нас отдясно, а когато я усетих как ме блъсва в гърба, се събудих.

— Една минутка, Чарли, как изглеждаше морето, когато заля фалшбордовете?

Имах си причини да го питам. Мой познат веднъж беше потънал с пробит кораб в спокойно море и беше видял как нивото на водата за миг застива неподвижно, преди да залее палубата.

— Изглеждаше като изопната струна и сякаш остана така цяла вечност — каза Чарли.

Именно! Другият ми каза: „Приличаше на сребърна тел, опъната покрай фалшборда, и ми се струваше, че никога няма да помръкне“. Беше заплатил прескъпо за тази безценна информация, но все пак беше останал жив и аз бях пропътувал десет хиляди изтощителни мили, за да се срещнем и да получа тези сведения от него. Чарли обаче, банков чиновник със заплата от двайсет и пет шилинга седмично, който никога през живота си не беше виждал нищо друго освен обикновен път, знаеше всичко. Изобщо не ме утешаваше фактът, че веднъж в своите многобройни животи е трябвало да умре за тази придобивка. И аз бях умирали десетки пъти, само че вратата се беше захлопнала зад гърба ми, защото бях способен да използвам това знание.

— И после? — попитах, мъчейки се да прогоня дяволчето на завистта.

— Интересното е, че в цялата бъркотия аз изобщо не се изненадах и не се уплаших. Изглежда, бях участвал в много сражения, защото точно това казах на съседа си, когато започна хаосът. Обаче мерзавецът — надзирател на моята палуба, отказваше да отключи веригите ни и да ни даде шанс. Винаги твърдеше, че след битка ще бъдем свободни хора, но не ставаше така, не ставаше — печално поклати глава Чарли.

— Какъв негодник!

— Такъв беше. Не ни даваше достатъчно храна, а понякога толкова ожаднявахме, че пиехме солена вода. Още усещам вкуса ѝ в устата си.

— А сега ми разкажи за пристанището, където се е провела битката.

— Не съм сънувал нищо за това. Знам, че беше пристанище, защото корабът беше привързан за халка на някаква бяла стена и цялата лицева страна на камъка под вода имаше дървена обшивка, за да не пострада корабът, когато ни заклати приливът.

— Интересно. Нашият герой командваше галерата, така ли?

— И още как! Стоеше на носа и крещеше на всички. Той уби надзирателя.

— Но вие сте потъвали всички заедно, нали така, Чарли?

— И аз не го разбирам съвсем — призна той с озадачено изражение. — Би трябвало галерата да потъне заедно с целия екипаж, а в съня ми героят остава жив. Може да се е качил на кораба на нападателите. Разбира се, аз не го видях, бях мъртъв, нали помниш?

Младежът потръпна леко и каза, че не помни нищо повече.

Не настоях, но за да се уверя, че той не съзнава какво се случва в главата му, умишлено го запознах с книгата на Мортимър Колинс „Преселението на душите“ и му разказах съдържанието накратко още преди да я е разгърнал.

— Ама че щуротии! — искрено възкликна той един час по-късно. — Не разбирам тези безумия за червената планета Марс, за царя и за всичко останало. Подай ми Лонгфелоу, моля те.

— Чарли, когато гребците на галерата вдигнаха бунт, как точно убиха надзирателите? — попитах го.

— Натрошиха пейките и им счупиха главите. Случи се по време на буря в открито море. Един от надзирателите на долната палуба се подхлъзна на средната скамейка и падна сред гребците. Те го удушиха съвсем до борда на кораба с окованите си ръце и понеже беше много тъмно, другият надзирател не видя какво става. Когато ги попита, те го повалиха и удушиха и него, гребците от долната палуба с бой си проправиха път нагоре през палубите, влачейки отломки от натрошените скамейки. Боже, как ревяха!

— И какво стана после?

— Не знам. Героят изчезна с червената си коса и брада и всичко останало. След като завзе нашата галера, струва ми се.

Звукът на гласа ми го дразнеше и той направи лек жест с лявата си ръка — като човек, който не желае да го прекъсват.

— За пръв път споменавах, че е бил риж и че е завзел галерата ви — отбелязах след кратко мълчание.

Чарли не вдигна поглед.

— Беше риж като мечок — разсеяно повтори. — Идваше някъде от север, така говореха на галерата, докато той търсеше гребци — не роби, а свободни хора. По-късно — много години по-късно — се разнесе слух за други кораби, той, изглежда, се беше върнал...

Устните му се движеха безмълвно. Беше потънал във възхитен унес от стихотворението пред себе си.

— Но къде е бил? — попитах почти шепнешком, та думите ми неусетно да се промъкнат в онази част от съзнанието на Чарли, която ме слушаше.

— На брега, на прекрасния дълъг бряг! — гласеше отговорът му след минутка мълчание.

— На Фурдурстранди? — попитах, целият изтръпнал.

— Да, на Фурдурстранди — произнесе Чарли думата особено. — Освен това видях... — И гласът му заглъхна.

— Съзнаваш ли какво каза току-що? — провикнах се непредпазливо.

Той вдигна очи и изцяло се отърси от унеса си.

— Не! — отсече. — Остави ме да чета на спокойствие.

Отере, старият морски капитан,

*не трепна, не застина като истукан
до властника, наострил слух.
Извади пак перо и върху листа
всичко дума по дума записа.*

*Сетне към гордия саксонски владетел,
на истината станал сам свидетел,
протегна кафява ръка и рече:
„Този моржов зъб погледнете!“.*

Ах, какви юнаци са били! Плавали, плавали, без да знаят кога ще стигнат до пристанище...

— Чарли, ако бъдеш разумен поне за минутка, ще направя героя на нашата история досущ като Отер.

— Как пък не! Лонгфелоу вече е написал това стихотворение! Писането вече не ме интересува. Искам да чета. — Вече съвсем беше изключил и аз го оставих, проклинайки лошия си късмет.

Представете си, че се намирате на входа на световната съкровищница, охранявана от едно дете — лениво и безотговорно дете, което си играе на ашици и от чието благоволение зависи да ви даде ключа, и ще добиете наполовина представа за моите мъки. До тази вечер всичко, което ми беше разказвал Чарли, беше свързано с преживяванията на роб на гръцка галера. Сега обаче, вероятно защото не намери нищо интересно в книгите, ми разказа за някакво отчаяно викингско приключение — за плаването на Торфин Карлсефне до Винеланд, ще рече Америка, през девети или десети век, за битката в пристанището, на която беше станал свидетел, и за собствената си смърт. Ала това беше изключително озадачаващо връщане назад в миналото. Възможно ли беше да е пропуснал половин дузина прераждания и само смътно да помни епизод, случил се хиляда години по-късно? Бъркотията беше влудяваща, а най-лошото от всичко беше, че в нормалното си състояние Чарли Миърс беше последният човек на света, способен да я подреди. Оставаше ми само да чакам и да го наблюдавам, но онази вечер сънят ми изобилстваше от бурни фантазии. Всичко беше възможно, ако страховитата памет на Чарли работеше добре.

Бих могъл отново да напиша сагата за Торфин Карлсефне, сякаш не е вече написана, бих могъл да разкажа историята за откриването на Америка и да превърна себе си в откривателя. Ала зависех изцяло от Чарли, а докато държеше в ръцете си някое евтино издание на Бон^[63], той отказваше да говори. Не се осмелявах да го наругая открито. Не се осмелявах и да го подтиквам да си припомня, защото имах работа със спомени за събития отпреди хиляда години, разказани от устата на един младеж днес, а съвременният младеж се влияе от всяка промяна на тона или от мнението на събеседника си, така че беше възможно да ме лъже дори когато съвсем искрено желае да казва истината.

Чарли не се появи цяла седмица. Срегнах го случайно на Грейсчърч Стрийт с чекова книжка, провесена на верижка от колана му. Трябваше да отиде по работа на Лондонския мост и аз го придружих. Пъчеше се важно заради мисията си и преувеличаваше значението ѝ. Докато пресичахме Темза, поспряхме да погледаме един параход, натоварен с големи плочи бял и кафяв мрамор. Баржа приближи до кърмата на парахода и на борда ѝ измуча самотна крава. Лицето на Чарли мигом престана да бъде лицето на банков служител и се превърна във физиономията на непознат, но много по-суров човек, макар че самият той надали би го повярвал. Преметна ръка през парапета на моста, засмя се високо и каза:

— Когато чуха рева на нашите бикове, скрелингите си плюха на петите.

Забавих се съвсем малко, но баржата и кравата вече бяха изчезнали зад кърмата на парахода, преди да успея да го попитам:

— Чарли, какво според теб представляват скрелингите?

— За пръв път чувам за тях. Звучат като някакви чайки. Странни въпроси ми задаваш! — отвърна той. — Трябва да отида ей там, при касиера на фирма „Омнибус“. Ще ме изчакаш ли да обядваме после някъде? Хрумна ми идея за стихотворение.

— Не, благодаря. Тръгвам. Сигурен ли си, че не знаеш нищо за скрелингите?

— Не и ако не е име на кон, вписан за надбягванията в Ливърпул — кимна ми и изчезна в тълпата.

В „Сагата за Ерик Рижия“ или в тази за Торфин Карлсефне пише, че преди деветстотин години, когато галерите на Карлсефне потеглили към селищата, които той издигнал в неизвестната страна Маркланд,

която може да е била, а може и да не е била Роуд Айланд, скрелингите — един бог знае кои са били те — дошли да търгуват с викингите, но избягали, защото се уплашили от мученето на добитъка, който Торфин докарал с корабите си. Какво обаче би могъл един гръцки роб да знае по въпроса? Бродех по улиците и се опитвах да разплетая тази загадка, но колкото повече размишлявах, толкова повече се обърквах. Едно нещо ми се струваше сигурно и от него за миг дъхът ми секна. Ако изобщо опознаех нещо изцяло, то нямаше да бъде животът на една-единствена душа в тялото на Чарли Миърс, а половин дузина различни и отделни същества, загинали в сините води в зората на света!

И тогава преосмислих положението.

Очевидно, ако използвах познанията си, щях да остана сам и неуязвим, докато всички хора не помъд्रेят като мен. Това само по себе си беше прекрасно, обаче и аз като всички хора бях неблагодарен. Струваше ми се ужасно несправедливо, че паметта на Чарли ме изоставя точно когато най-много се нуждая от нея. Великите сили горе — вдигнах очи към тях през дима и мъглата — нима властелините на живота и на смъртта не знаят какво означава това за мен? Вечна слава, която се дължи на един и принадлежи само нему. Щях да се задоволя — като си спомних за Клайв^[64], се удивих от собствената си скромност — да разкажа само тази история и да допринеса поне мъничко към словотворчеството. Ако Чарли можеше да се съсредоточи за един час — за шейсет кратки минути — да се съсредоточи над преживявания, случили се преди хиляда години, аз бих пожертвал всякаква изгода и почести, които ще получа, разказвайки историята му. Не искам да участвам в бурята, която ще се развихри в онова тълче на земята, което се нарича „свят“. Ще издам историята анонимно. Нещо повече, ще накарам други хора да повярват, че те са я написали. И те ще наемат дебелокожи английски самохвалковци, които ще я разтръбят навсякъде в чужбина. Проповедници ще основат на нея нови житейски правила и ще се кълнат пред човечеството, че ще го избавят от страха от смъртта. Всеки ориенталист в Европа ще свърже историята с текстове на санскрит и на пали. Неприятни жени ще измислят нечисти варианти на мъжката вяра, за да въздигат своите сестри. Църкви и религии ще спорят за текста. Докато спра омнибус и той потегли отново, вече предвиждах междуособиците, които ще възникнат сред половин дузина вероизповедания, които до едно ще претендират, че са

„учението за истинското преселение на душите, приложено към света и новата ера“. Представях си също как уважавани английски вестници мучат като слисани крави относно чудната простота на разказа. Мислите ми прескочиха напред със сто — с двеста — с хиляди години. Печално си представих как хората ще обезобразят и ще изопачат историята, как съперническа вяра ще я обърне с главата надолу и как накрая западният свят, вкопчен повече в страха от смъртта, отколкото в радостта от живота, ще започне да я пренебрегва просто като интересно суеверие и ще хукне подир някаква толкова отдавна забравена вяра, че ще му се струва съвсем нова. И тогава промених условията на сделката, която щях да сключа с властелините на живота и смъртта. Само ми позволете да узная и да напиша историята с увереността, че представям истината, и ще изгоря ръкописа като тържествено жертвоприношение. Пет минути след като напиша и последния ред, ще унищожа всичко. Обаче трябва да имам шанса да я напиша с абсолютна увереност.

Не получих отговор. Погледа ми привлякоха ярките цветове на афиша на театър „Акоуриъм“ и се запитах дали би било благоразумно и предвидливо да подмамя Чарли към професионален хипнотизатор и дали ако той попадне под неговото въздействие, ще разкаже за предишните си прераждания. Ако го стори и ако хората му повярват... Ала Чарли сигурно щеше да се уплаши и притесни, или пък обратното — ще се възгордее от славата. И в двата случая щеше да започне да лъже от страх или от суета. Най-сигурно беше да остане в моите ръце.

— Вие, англичаните, сте много смешни глупаци — каза глас до лакътя ми, обърнах се и видях един случаен познат, млад бенгалски студент по право на име Гириш Чандар, чийто баща го беше изпратил в Англия да се цивилизова. Бащата беше пенсиониран местен чиновник и при доход от пет лири месечно беше съумял някак да осигури на сина си двеста лири годишно да се прехранва в един град, където да се преструва на потомък на царски род и да разказва за безчовечни индийски бюрократи, които тъпчат бедните.

Гириш Чандар беше млад, закръглен и тлъстичък бенгалец, облечен скрупулъзно с цилиндър, редингот, светли панталони и светлокафяви ръкавици. Аз обаче го познавах още от времето, когато жестокото индийско правителство плащаше за университетското му образование, а той беше участвал в незначително въстание в Сачи-

Дарпан и интригантстваше със съпругите на четиринайсетгодишните си съученици^[65].

— Това е много смешно и много глупаво — кимна той към вестника. — Запътил съм се към клуб „Нортбрук“. Искаш ли да дойдеш?

Повървах с него мъничко.

— Не изглеждаш добре — отбеляза той. — Какво ти тежи? Не говориш.

— Гириш Чандар, ти си твърде добре образован, за да вярваш в бог, нали?

— О, да, тук! Но когато съм у дома, трябва да се съобразявам с разпространеното суеверие, да извършвам пречистващи обреди, а жените ми помазват идолите на божествата.

— И окачваш тулси^[66], и угощаваш пурохита^[67], и отново те въвличат в системата на кастите, и пак те превръщат в почтен търговец, теб, напредничавия човек със свободна мисъл. Пак ядеш местна храна и всичко това ти харесва — от мириса на вътрешния двор до синапеното масло в косата ти.

— Много ми харесва — открито призна Гириш Чандар. — Веднъж индуист, винаги индуист. Но ми е приятно да научавам какво англичаните си въобразяват, че знаят.

— Ще ти разкрия нещо, което един англичанин знае. За теб е позната история.

Започнах да му разказвам историята на Чарли на английски, но Гириш Чандар ми зададе въпрос на местния език и разказът естествено продължи на езика, който беше най-уместен за нейното предаване. В крайна сметка историята не можеше да бъде разказана на английски. Гириш Чандар ме слушаше, кимаше от време на време и после се качи в дома ми, където довърших разказа си.

— Бешак — отсъди той философски, — лекин дарваза банд хай.^[68] Чувал съм и моите хора да си припомнят предишни прераждания. Разбира се, при нас това е стара история, но да се случи на англичанин, на млечха^[69], който яде месото на крава... Боже, това вече е странно!

— И ти си млечха, Гириш. Всеки ден се тъпчеш с телешко! Хайде да поразсъждаваме над този случай. Момчето си спомня свои предишни прераждания.

— А съзнава ли го? — тихо попита Гириш Чандар и разлюля крака; седеше до масата в дома ми. Премина на английски.

— Нищо не съзнава. Щях ли да го обсъждам с теб, ако съзнаваше? Продължавай.

— Няма какво да продължавам. Ако разкажеш това на приятелите си, ще те помислят за луд и ще пишат по вестниците. Да допуснем, че ги съдиш за клевета.

— Трябва напълно да изключим тази възможност. Има ли някакъв начин да накарам Чарли да говори?

— Има начин. О, да! Но ако заговори, това ще означава, че целият свят ще се срути — ама тутаки — върху твоята глава. Тези неща не са позволени, нали разбираш. Както казах, вратата е затворена.

— И няма съвсем никаква вероятност?

— Как би могло? Ти си християнин, а според вашите книги е забранено да ядете от дървото на живота, иначе никога няма да умрете. Как ще се боите от смъртта, ако всички знаете онова, което приятелят ти не подозира, че знае? Аз се боя да не ме удари някой, но не се боя от смъртта, защото знам каквото знам. Ти не се боиш да не те удари някой, обаче се страхуваш да умреш. Ако не беше така, кълна се в бога, вие, англичаните, за броени часове щяхте да обърнете всичко с главата надолу, да нарушите равновесието на силите и да предизвикате безредици. А това не е хубаво. Не се бой обаче. Той ще си спомня все по-малко и ще го нарича сън. После напълно ще забрави. Когато държах първия си изпит в Калкута, всичко това го пишеше при Уърдсуърт. „... облаци на славата“^[70] и така нататък.

— Това ми се струва изключение от правилото.

— Няма изключения от правилата. Някои правила не са толкова трудни като други, но всички са еднакви, когато се докоснеш до тях. Ако този твой приятел ти е разказал това, за да намекне, че си спомня всичките си минали животи, той няма да остане дълго в банката. Ще го уволнят, защото е луд, и ще го изпратят в лудница. Разбираш, нали, приятел?

— Разбира се, но нямах предвид него. Неговото име никога няма да се появи във връзка с историята.

— А, разбирам. Той никога няма да я напише. Но ти би могъл да опиташ.

— Точно това ще направя.

— За собствена полза и заради парите, естествено?

— Не, за да напиша историята. Честна дума, това ще бъде всичко.

— Дори тогава няма никакъв шанс. Не се заигравай с боговете. Сега историята е много красива. Остави нещата така... Сериозно. Това няма да продължи дълго.

— Какво имаш предвид?

— Каквото казвам. Досега през главата му не е минавала мисълта за жена.

— Как да не е! — Спомних си някои от признанията на Чарли.

— Имам предвид, че никоя жена не го е забелязала. Когато това се случи, край, всичко ще се преобърне. Знам го. Тук има милиони жени. Прислужниците например. Целуват те зад вратата.

Намръщих се при мисълта историята ми да бъде провалена от някоя прислужница. Но въпреки това беше много вероятно.

Гириш Чандар се усмихна.

— Да, а също красиви момичета... братовчедки или пък не. Само веднъж да отвърне на целувка, която да запомни, и ще се излекува от цялото това безумие, или пък...

— Или пък какво? Нали помниш, че той не знае какво знае.

— Знам го. Ако нищо не му се случи, той ще се потопи по-надълбоко в търговията и във финансовите спекулации, като всички останали. Така трябва да бъде. Ще видиш, че така ще стане. Но според мен най-напред ще се появи жена.

На вратата се почука и в стаята стремително влезе Чарли. Беше свършил работа и съдейки по погледа му, идваше от дълга разходка, най-вероятно със стихове по джобовете. Стиховете на Чарли бяха много, много скучни, но понякога го навеждаха на мисли за галерата.

Гириш Чандар любопитно се вгледа в него.

— Извинете — смутено каза Чарли, — не знаех, че имаш гост.

— Тръгвам си — каза Гириш Чандар и ме придърпа във вестибюла на излизане. — Това ли е твоят човек? — издума бързо. — От мен да го знаеш, никога няма да ти каже всичко, което искаш. Това са щуротии. Но можеш да го заставиш да види разни работи. Бихме могли да го направим като игра... — За пръв път виждах Гириш Чандар толкова възбуден... — Може да му капнем мастилено петна на

дланта. А, какво ще кажеш? От мен да го знаеш, той ще види всичко, на което е способен човек. Нека да донеса мастило и камфор^[71]. Момчето е ясновидец, ще ни каже много.

— Може и да е точно какъвто казваш, но няма да го оставя на твоите богове и дяволи.

— Няма да му навреди. Само ще се почувства малко глупав и замаян, когато се свести. Не за пръв път виждаш хора след такъв сеанс.

— И точно затова не искам да виждам повече. Най-добре си върви, Гириш Чандар.

Той си тръгна и твърдеше чак до последното стъпало, че опропастявам последния си шанс да надзърна в бъдещето.

Не се трогнах, защото ме интересуваше миналото, а нямаше да го постигна с хипнотизирани младежи, които се взират в огледала и в мастилени петна. Обаче разбирах гледната точка на Гириш Чандар и донякъде ѝ съчувствах.

— Ама че грамаден черен звяр беше този! — възкликна Чарли, когато се върнах при него. — Е, погледни, току-що написах стихотворение. Това правих следобед, вместо да играя домино. Може ли да го прочета?

— Нека сам да си го прочета.

— Няма да намериш вярната интонация. Освен това от твоята уста римите винаги звучат зле.

— Тогава го прочети на глас. И ти си като всички останали!

Чарли ми прочете стихотворението си, което не беше много лошо от обикновено. Беше проучил стихосбирките добросъвестно, но не остана доволен, когато му казах, че предпочитам Лонгфелоу в чист вид, отколкото разреден с Чарли.

След това минахме през ръкописа ред по ред и Чарли парираше всяко мое възражение и поправка с думите: „Да, така може би ще звучи по-добре, но ти не разбираш какво съм искал да кажа“. Поне в това отношение той приличаше на определен вид поети. На гърба на листа забелязах някаква драскулка с молив и попитах:

— Какво е това?

— О, това изобщо не е поезия. Някаква глупост, която написах снощи, преди да си легна, но не си направих труда да римувам. Затова я оставих в бял стих.

Ето го белия стих на Чарли:

„Принуждавахте ни да гребем въпреки насрещния вятър и смъкнатите платна.

Никога ли няма да ни пуснете?

Хранихме се с хляб и лук, докато вие завземахте градове или се връщахте бързо-бързо, разгромени от врага...

Капитаните крачеха напред-назад по палубите в хубаво време и пееха песни, а ние бяхме долу.

Припадахме, приковани за греблата, а вие не разбирахте, че не гребем, защото се поклацахме напред-назад.

Никога ли няма да ни пуснете?

От солта дръжките на греблата ни ставаха като акулска кожа, коленете ни бяха нацепени до кокал от солени рани, косата ни беше залепнала за челото, устните ни бяха напукани чак до венците, а вие ни биехте с камшици, защото не можехме да гребем.

Никога ли няма да ни пуснете?

Много скоро обаче ще избягаме през страничните отвори, когато водата нахлуе откъм греблата, и дори да заповядате на другите да гребат и да ни настигнат, никога няма да ни заловите, докато не опитомите пръските и вятърът не издуе платната ви. Охо! Никога ли няма да ни пуснете?“

— Пръски от какво, Чарли?

— От нашите гребла. Точно такава песен може да са пели на онази галера. Кога ще напишеш историята и ще ми дадеш ли част от печалбата?

— От теб зависи. Ако още отначало ми беше разказал за своя герой, вече сигурно щяхме да сме приключили. Но разказите ти са много неясни.

— Исках да ти създам само най-обща представа — странстването по моретата, сраженията и така нататък. Не можеш ли да допълниш останалото? Да направиш така, че героят да спаси момиче от пиратска галера и да се ожени за нея или нещо подобно?

— Много ми помагаш, няма що. Допускам, че героят е имал преживелици и преди да се ожени.

— В такъв случай направи го лукав негодник... отрепка... човек, който нарушава всякакви споразумения... чернокос тип, който се крие зад мачтата, когато започне боят.

— Но ти каза онзи ден, че е червенокос.

— Не е възможно. Направи го чернокос, разбира се. Напълно си лишен от въображение.

Като прозрях какви са принципите, на които се основава този частичен спомен, погрешно назовавано въображение, ме досмеша, но се въздържах в името на историята.

— Имаш право. Ти си човек с голямо въображение, няма що! Чернокос мъж на закрыта палуба на кораб — подметнах.

— Не, корабът е открит — като голяма лодка.

Това вече беше влудяващо.

— Корабът ти е бил проектиран и построен затворен и с палуби на няколко нива, сам го каза — възразих аз.

— Не, не, не този кораб. Този беше открит или полуоткрит... Но, боже, ти имаш право. Накара ме да си представям, че героят е червенокос. Разбира се, че ако беше червенокос, корабът щеше да бъде открит и с цветни платна.

Сигурно сега вече ще си спомни, след като е работил най-малко на две галери, помислих си — на една гръцка с три палуби, под командването на чернокосия властник, и на открития викингски кораб, командван от мъж, „риж като мечок“, и плавал към Маркланд. Дяволът ме предизвикваше да говоря.

— Защо „разбира се“, Чарли?

— Не знам. Подиграваш ли ми се?

Потокът от спомени бе прекъснат. Взех един бележник и се престорих, че пиша вътре дълго.

— За мен е удоволствие да работя с човек, надарен с такова въображение като теб — отбелязах след кратка пауза. — Ти прекрасно обрисова характера на героя!

— Така ли мислиш? — попита той и доволно се изчерви. — Често си повтарям, че у мен има нещо повече, отколкото май... хората си мислят.

— Има страшно много.

— Тогава защо не ми позволяваш да изпратя на „Тит-Битс“^[72] статията си „Случки от живота на един банков чиновник“ и да спечеля награда от една гвинея?

— Не казах точно това, приятелю, според мен ще е по-добре да изчакаш и да бъде издаден разказът за галерата.

— И каква полза ще имам от това? „Тит-Битс“ ще публикува само името и адреса ми, ако спечеля. Защо се усмихваш? Така ще бъде.

— Знам. Защо не излезеш да се поразходиш? Искам да прегледам бележките си за нашия разказ.

И така, този заслужаващ порицание младеж, който си тръгна от дома ми малко засегнат вероятно, доколкото знаехме той или аз, беше член на екипажа на кораба „Арго“, а също така несъмнено е бил и другар на Торфин Карлсефни. Ето защо толкова се интересуваше от състезания с награда една гвинея. Засмях се на глас, когато си спомних какво ми каза Гириш Чандар. Властелините на живота и смъртта никога не биха допуснали Чарли Миърс да говори осведомено за миналото си, затова трябваше сам да сглобя онова, което той ми разказа, с плодовете на собственото си въображение, докато Чарли пишеше за живота на банковия чиновник.

Въведох ред в бележките си и резултатът не беше никак ободряващ. Препрочетох ги. В тях нямаше нищо, което не би могло да се извлече от книгите на други хора — освен може би описанието на сражението на пристанището. Приключенията на един викинг вече бяха многократно описвани, историята на роб на гръцка галера не е нищо ново, и макар да написах и двете, кой би могъл да оспори или да потвърди прецизността на подробностите? Със същия успех можех да разкажа история отпреди две хиляди години. Властелините на живота и смъртта бяха лукави, както бе намекнал Гириш Чандар. Нямаше да допуснат да види бял свят нищо, което може да предизвика смут в умовете на хората или да ги разведри. Макар да бях убеден в това, не можех да нарежа историята. Въодушевлението се редуваше с апатия не веднъж, а дващест пъти през следващите няколко седмици. Нощем или в прелестните пролетни утрини усещах, че бих могъл да напиша историята, но тя няма да бъде нищо повече от лъжовен и евтин разказ, покрит с фалшиво лустро. Как ли не ругах Чарли, макар че вината не беше негова. А междувременно той беше погълнат от работата си за конкурса и аз го виждах много рядко през следващите седмици, докато земята се разпука и съзря за пролетта, а пъпките набъбнаха. Младежът изгуби интерес към четенето и към това да ми разказва какво е прочел, а в гласа му долавях нова самоуверена нотка. Когато се виждахме, почти не си правех труда да му напомням за галерата, обаче Чарли я

споменаваше при всеки повод — винаги като история, от която може да се спечелят пари.

— Мисля, че заслужавам поне двайсет и пет процента, какво ще кажеш? — попита той с умилителна прямота. — Все пак хрумванията са мои, нали така?

Сребролюбието беше нова черта в характера му. Допусках, че се е развила в деловите кръгове, откъдето Чарли беше прихванал и любопитния носов и повлечен изговор на вулгарен служител от Сити.

— Ще поговорим, когато всичко приключи. В момента нищо не мога да кажа. И рижият, и чернокосият герой са ми еднакво трудни.

Той седеше до огъня, загледан в червените въглени.

— Не мога да разбера какво те затруднява толкова. На мен всичко ми е пределно ясно — каза. — Газено езиче припламна между пречките на решетката, просия и тихо изсвистя. — Да кажем, че най-напред вземем приключенията на рижия герой от онзи момент, когато той нападна моята галера и я завзе, а после отплава към Фурдурстранди.

Вече се бях научил да не прекъсвам Чарли. Нямах подръка лист и хартия и не се осмелих да се пресегна да си взема, да не би да прекъсна словесния му поток. Газеното пламъче примигваше и пукаше, гласът на Чарли се сниши почти до шепот и той ми разказа как е плавал в открития кораб към Фурдурстранди, за залезите в открито море, които съзерцавал под извивката на едно от платната вечер след вечер, когато носът на галерата пронизвал точно по средата потъващия слънчев диск, и „ние плавахме, използвайки него като ориентир, защото друг нямахме“, цитирам Чарли. Разказа ми как слезли на някакъв остров, как проучили гората, където моряците от екипажа убили трима мъже, заспали под боровете. Призраците им, твърдеше Чарли, последвали галерата, плували и се давели във водата, затова моряците теглили чоп и хвърлили един от тях зад борда като жертва на незнайните богове, които били оскърбили. А после, когато им свършили провизиите, се хранили с водорасли и краката им миришели, а водачът им, червенокосият мъж, убил двама от въстаналите гребци. След като прекарали година в гората, моряците отплавали към своята страна, постоянният вятър ги повел обратно благополучно и те до един спали като къпани цяла нощ. Чарли ми разказа това и още много. Понякога гласът му толкова заглъхваше, че не можех да доловя думите,

въпреки че всеки мой нерв бе обтегнат като струна. Той говореше за червенокосия водач, както варварин говори за Бог, защото този човек им вдъхвал смелост и ги посичал безпощадно, ако преценял, че така е най-добре, направлявал ги три дни сред плаващите ледове, където всеки леден къс гъмжал от чудати зверове, които „се опитваха да плават с нас — твърдеше Чарли, — а ние ги избутвахме обратно с дръжките на веслата си“.

Газената лампа угасна, въглените станаха на пепел и огънят тихичко се спихна в дъното на огнището. Чарли замълча, аз не обелвах нито дума.

— Боже! — възкликна той най-накрая и поклати глава. — Взирах се в огъня толкова дълго, че свят ми се зави. Какво щях да кажа?

— Нещо за нашата книга за галерата.

— Сега си спомням. Двайсет и пет процента от печалбата, нали?

— Каквото поискаш, щом завършим историята.

— Исках просто да се уверя. Вече трябва да тръгвам. Имам уговорка.

И ме заряза.

Ако не бях толкова заслепен, щях да се досетя, че това дърдорене пред камината е лебедовата песен на Чарли Миърс. Аз обаче го взех за прелюдия към по-пълна изповед. Най-сетне, най-сетне щях да измамя властелините на живота и на смъртта!

Когато Чарли дойде у дома следващия път, аз го посрещнах възторжено. Той беше напрегнат и смутен, но очите му блестяха и устните му бяха раздалечени.

— Написал съм стихотворение — каза той и побърза да добави: — Най-хубавото ми досега. Прочети го.

Бутна ми листа в ръка и се отдръпна до прозореца.

Изстенах мислено. Щеше да ми отнеме не повече от половин час да критикувам творбата, тоест да я похваля достатъчно, за да се хареса на Чарли. А после ми идеше да изстена, защото Чарли се беше отказал от любимото си тежко стихосложение и беше предпочел по-кратки и по-насечени и тематични стихове. Ето какво прочетох:

*Денят е ясен, лъчезарният ветрею
помахва иззад хълма*

*и превива палаво фиданките.
Бушувай, ветре, кръвта
ми те зове да не застиваш!
Тя е моя, о, земя, о, небеса!
Само моя е, сивеещо море!
Скалите мрачни възгласа ми ще подемат
и камъкът бездушен ще ликува!
Моя е! Сърцето ѝ плених, о, ласкава земя!
Пролет е и любовта ми дважди заслужава
благослова на разбудилите се поля!
Радостта ми нека развълнува
стопаните, що в нивите брануват!*

— Да, наистина е мъчително, извън всякакво съмнение — казах ужасено.

Чарли се усмихна, но не отговори.

*Аленото зарево на заника нашир
оповестява моята победа! Приветствай, слънце,
мен, всевластния върховен повелител
на една-единствена душа!*

— Е? — попита Чарли и надникна през рамото ми.

Изобщо не ми харесваше, всъщност беше ужасно, когато той мълчаливо положи снимка върху листа — снимката на момиче с къдрава коса и глупаво отпусната уста.

— Не е ли прекрасна? — прошепна той, порозовял до върха на ушите си, загърнат в розовата тайнственост на първата любов. — Не подозирах, не очаквах, просто ме връхлетя като гръм от ясно небе.

— Да, наистина връхлита като гръм. Щастлив ли си, Чарли?

— Божичко, тя... тя ме обича!

Седна и повтори последните думи на себе си. Погледнах към голобрадото му лице, към тесните раменца, вече прегърбени от работата на бюро, и се зачудих кога, къде и как бе обичал през предишните си прераждания.

— Какво мисли майка ти? — попитах бодро.

— Пет пари не давам какво мисли!

Когато си на двайсет, сигурно нещата, за които не даваш пет пари, са много, но човек не бива да включва в този списък майката. Внимателно му го изтъкнах, а той описа Нея така, както Адам би описал първосъздаденото величие, красота и нежност на Ева. По случайност узнах, че тя е продавачка в магазин за цигари, която има слабост към красивите рокли, и вече четири пъти беше успяла да спомене пред Чарли, че никой досега не я е целувал.

Чарли не спираше да нарежда, а аз, откъснат от него с хиляда години, размишлявах над началото на всичко. Вече разбирах защо властелините на живота и смъртта толкова старателно затварят вратите зад нас. За да не помним своите първи и най-красиви увлечения. Ако не беше така, само след сто години светът ни щеше да се изпразни от обитатели.

— И така, какво още ще ми разкажеш за галерата? — вметнах аз още по-бодро в едно прекъсване на разговора.

Чарли вдигна очи, сякаш някой го е шамаросал.

— Галера ли, каква галера? О, небеса, не се шегувай, човече! Това е сериозно! Представа нямаш колко е сериозно!

Гириш Чандар беше прав. Чарли вкуси любовта на жена, която убива всички спомени, и най-хубавата история на света щеше да си остане ненаписана.

[60] Фамилните имена са звуково подобие на гръцка фраза, която професорът разгадава и превежда. — Б.пр. ↑

[61] Поема (1814) на лорд Байрон. — Б.пр. ↑

[62] От стихосбирката „Приказки от крайпътния хан“ (1863). — Б.пр. ↑

[63] Хенри Джордж Бон (1796–1884) започва бизнеса си в Лондон през 1831 г. предимно като продавач на антикварни книги. През 1846 г. започва да издава евтини препечатки и преводи. — Б.пр. ↑

[64] Клайв Робърт, барон на Пласи (1725–1774), изключително амбициозна и значима личност, спечелила ключови битки за Източноиндийската компания, една от основните сили за изграждането на империята на територията на сегашна Индия, Пакистан и Бирма. — Б.пр. ↑

[65] Киплинг има предвид реалната и злополучна традиция на детските бракове в Индия. — Б.пр. ↑

[66] Ароматно растение от семейство Ментови, свещено за бог Вишну. Известно като „свещен босилек“. — Б.пр. ↑

[67] Жрец, извършващ семейните обреди. — Б.пр. ↑

[68] Несъмнено, но вратата е затворена (хинд.). — Б.пр. ↑

[69] Неверник; парий. — Б.пр. ↑

[70] „Ода: Подражания на безсмъртието“. — Б.пр. ↑

[71] Явно описание на хипнотичен сеанс, а мастилото на дланта е средство за концентриране на погледа и вниманието. — Б.пр. ↑

[72] Седмично издание с кратки информативни материали, основано от Джордж Нюнс през 1881 г. и станало изключително популярно. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.